

11-1-2011

Anxiety over living in society in juvenile delinquents being prepared for discharge from observation and protection centers

D Somboonpong

P. Chandarasiri

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjjournal>

Part of the [Medicine and Health Sciences Commons](#)

Recommended Citation

Somboonpong, D and Chandarasiri, P. (2011) "Anxiety over living in society in juvenile delinquents being prepared for discharge from observation and protection centers," *Chulalongkorn Medical Journal*: Vol. 55: Iss. 6, Article 10.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjjournal/vol55/iss6/10>

This Modern Medicine is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn Medical Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกของ เยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง

ดวงกมล สมบูรณ์พงศ์*
ปรีชวัน จันทศิริ**

Somboonpong D, Chandarasiri P. Anxiety over living in society in juvenile delinquents being prepared for discharge from observation and protection centers. Chula Med J 2011 Nov - Dec; 55(6): 635 - 47

- Background** : *Anxiety or nervousness originated from anticipations is formed in thoughts of each person that they would be in danger. This causes him/her to feel inefficient, it is unnecessarily wasting of mental health. In addition, anxiety is one of most the serious obstacles to success in life or occupation achievement. Thus, the studying of anxiety level and other factors causing anxiety to a juvenile delinquents preparing to discharge are necessary in order to be a guideline in deducing and preventing the anxiety is necessary. This helps the juvenile who are about to be discharged can take normal steps in their future life in society and grow into complete their adulthood.*
- Objective** : *To study anxiety over of living in the society in juvenile delinquents preparing to be discharged from observation and protection centers, and its related factors.*

* นิสิตปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- Research Design** : *Cross – sectional descriptive design.*
- Materials and Methods** : *The researcher studies from 130 juvenile delinquents who were preparing to be discharged from observation and protection centers (Karuna House, Prane House, Aubegka House, Karnjanapisek House) from October to December 2009. The questionnaire is devised into 2 parts; 1) The general part; 2) anxiety estimation part.*
- Results** : *A 84 juvenile delinquents were equal to 64.60 percent of 130 sample group and were in the moderate level of anxiety over. The rudimentary analysis indicates factors related to anxiety over living in society are the status of parents which has the statistical fundamental difference at the level of $P < .05$, the mutual activities of friends which have the statistical fundamental difference at the level of $P < .01$ and the relationship between the juveniles and their parents has the statistical fundamental difference at the level of $P < .001$.*
- Conclusions** : *The result provides anxiety over of living in the society in juvenile being prepared for discharge from observation and protection centers is in the moderate level. There are factors related to anxiety over outside living as follows; status of parent (s), the relationship between the juveniles and their parents and the mutual activities of friends.*
- Keywords** : *Anxiety, juvenile delinquents, observation and protection center.*

Reprint request: Chandarasiri P. Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand.

Received for publication. April 26, 2010.

ดวงกมล สมบูรณ์พงศ์, ปรีชวัน จันทร์ศิริ. ความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอก
ของเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง.
จุฬาลงกรณ์วารสาร 2554 พ.ย. – ธ.ค.; 55(6): 635 – 47

เหตุผลของการทำวิจัย : ความวิตกกังวลหรือความวุ่นวายใจ เกิดขึ้นจากการคาดการณ์ล่วงหน้า
ว่าจะมีสิ่งที่เป็นอันตรายเกิดขึ้นแก่ตน ซึ่งเกิดขึ้นจากความนึกคิด
ภายในตนเองของบุคคลนั้น ทำให้บุคคลนั้นขาดประสิทธิภาพ
และเสียสุขภาพจิตโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ความวิตกกังวลยังเป็น
อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของความสำเร็จในการดำรงชีวิตหรือ
ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ดังนั้น จึงควรจะศึกษาถึงระดับความ
วิตกกังวลและปัจจัยต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลของเยาวชน
กระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ เพื่อเป็นแนวทางในการลด
และป้องกันความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น เพื่อให้เยาวชนกระทำผิด
ที่เตรียมออกนั้นสามารถใช้ชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข
และเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์สามารถที่จะก้าวเข้ามาพัฒนา
ประเทศไทยของเราได้ต่อไปในอนาคต

เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกของ
เยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก
และเยาวชนกลาง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลต่อการ
ใช้ชีวิตในสังคมภายนอกของเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจาก
สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

รูปแบบการวิจัย : การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง

สิ่งตรวจและวิธีการทำวิจัย : ทำการศึกษาจากเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจ
และคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง (บ้านกรูณา, บ้านปราณี,
บ้านอุเบกษา และบ้านกาญจนาภิเษก) ในช่วงเดือนตุลาคม –
ธันวาคม 2552 จำนวน 130 คน โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด
2 ชุด ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 2) แบบสอบถาม
ความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอก

- ผลการศึกษา** : เยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนกลางมีความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 64.60 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 130 คน ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอก ได้แก่ สถานภาพของบิดามารดา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ กิจกรรมที่ทำร่วมกันกับกลุ่มเพื่อนในชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .001$
- สรุป** : ได้พบความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกของเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางอยู่ในระดับปานกลาง และพบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอก ได้แก่ สถานภาพของบิดามารดา ความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และกิจกรรมที่ทำร่วมกันกับเพื่อนในชุมชน
- คำสำคัญ** : ความวิตกกังวล, เยาวชนกระทำผิด, สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนกลาง

เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดที่ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายจะต้องได้รับการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กโดยเฉพาะ เมื่อเด็กและเยาวชนถูกฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวแล้ว อาจขอประกันตัวต่อศาลได้อีกครั้งถ้าไม่ได้ประกันก็ต้องถูกควบคุมไว้ที่สถานพินิจต่อไป และหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าถ้าเด็กและเยาวชนกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมจะเป็นโทษแก่เด็ก ก็จะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยการส่งตัวเข้ารับการศึกษาก่อนหรือฝึกอบรมในศูนย์ฝึกอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต่อไป⁽¹⁾

ในปัจจุบันพบว่าเด็กและเยาวชนของชาติจำนวนมากไม่น้อยที่กระทำผิดกฎหมาย โดยยืนยันได้จากข้อมูลสถิติคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและถูกส่งตัวมาฝึกอบรม ณ ศูนย์ฝึกและอบรมทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2551 ซึ่งมีจำนวน 35,285 ราย 29,915 ราย 33,308 ราย 36,080 ราย 48,218 ราย 51,128 ราย และ 46,981 ราย ตามลำดับ⁽²⁾ เมื่อเด็กและเยาวชนเหล่านี้ถูกส่งตัวเข้ามายังศูนย์ฝึกและอบรมแล้ว จะได้รับการควบคุมดูแล ฟื้นฟู และแก้ไข โดยมุ่งเน้นที่จะแก้ไขให้เด็กและเยาวชนที่หลงผิดและกระทำความผิด ให้รู้สำนึกและกลับตนเป็นคนดี พร้อมกับมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเล่าเรียนทั้งวิชาสามัญ และวิชาชีพแขนงต่าง ๆ เพื่อจะได้นำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งยังมีการอบรมเรื่องศีลธรรมจรรยา ฝึกระเบียบวินัย และการฟื้นฟูทางด้านจิตใจให้ด้วย เพื่อให้เด็กเหล่านี้สามารถปรับปรุงตนเองและสามารถที่จะออกมาอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมภายนอกด้วยความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา และความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ

แต่ภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแต่ละรุ่นได้รับการปล่อยตัวสู่สังคมภายนอกไปแล้วนั้นพบว่ายังมีเด็กและเยาวชนจำนวนมากไม่น้อยหันกลับไปกระทำความผิดซ้ำและถูกส่งตัวกลับเข้ามายังศูนย์ฝึกและอบรมอีก จากข้อมูลของ เจริญใจ จาริยะศิลป์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่

ที่ปฏิบัติงานที่ทัณฑสถานหญิงชลบุรี ได้ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด โดยวิธีการให้การปรึกษาเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล ปัญหาการติดยาเสพติดซ้ำหลังจากได้รับการบำบัดรักษา การถอนพิษยาเรียบร้อยแล้วเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด มีผู้ต้องขังจำนวนมากที่ต้องขังในคดีเดิมหลายครั้ง และจากการที่ เจริญใจ จาริยะศิลป์ ได้สัมภาษณ์ผู้ต้องขังที่ต้องขังมากกว่า 1 ครั้ง ถึงสาเหตุของการกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำ เป็นเหตุให้ต้องกลับมาต้องโทษซ้ำอีก พบว่าหลังจากที่พ้นโทษไปแล้วไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก รู้สึกว่าตนเองแตกต่างจากผู้อื่น เพราะเคยต้องโทษในเรือนจำมาก่อน เป็นเสมือนตราบาวที่ติดตัวไปตลอดชีวิต ทำให้เกิดความวิตกกังวล ไม่มีกำลังใจที่จะสู้กับปัญหาต่าง ๆ ในสังคมภายนอก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำอีก⁽³⁾ มีผู้ต้องขังจำนวนมากมีความวิตกกังวลว่าภายหลังจากพ้นโทษอาจจะไม่ได้รับการยอมรับ กลัวว่าจะไม่เป็นที่ไว้วางใจ ถูกรังเกียจเหยียดหยามเป็นที่อับอายจากบุคคลอื่น ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลในสังคมรวมทั้งครอบครัว ญาติพี่น้อง⁽⁴⁾

ความวิตกกังวลหรือความไม่ไว้วางใจ เกิดขึ้นจากการคาดการณ์ล่วงหน้าว่า จะมีสิ่งที่เป็นอันตรายเกิดขึ้นแก่ตน ซึ่งเกิดขึ้นจากความนึกคิดภายในตนเองของบุคคลนั้น ทำให้บุคคลนั้นขาดประสิทธิภาพและเสียสุขภาพจิตโดยไม่จำเป็น⁽⁵⁾ นอกจากนี้ความวิตกกังวลยังเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของความสำเร็จในการดำรงชีวิตหรือในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ดังนั้นจึงควรจะต้องศึกษาถึงระดับความวิตกกังวลและปัจจัยต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลของเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจ เพื่อเป็นแนวทางในการลดและป้องกันความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น เพื่อให้เยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกนั้นสามารถใช้ชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข และเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์สมารถที่จะก้าวเข้ามาพัฒนาประเทศไทยของเราได้ต่อไปในอนาคต

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการใช้ชีวิตในสังคม

ภายนอกของเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง

การดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ

เยาวชนกระทำผิดทั้งหมดที่เตรียมออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (ช่วง 3 เดือนสุดท้ายก่อนได้รับการปล่อยตัว) มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ดี สามารถตอบคำถามได้ และอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทั้ง 4 แห่ง โดยมีจำนวนเยาวชนที่เตรียมออกประมาณ 150 คน ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ บ้านกรุณาจำนวน 80 คน บ้านปรานีจำนวน 30 คน บ้านอุเบกขาจำนวน 30 คน และบ้านกาญจนาภิเษกจำนวน 20 คน (ยอดรวมเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกในช่วงเดือนเมษายน 2552)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ด้านบุคคล ด้านครอบครัว ด้านสังคม และฐานความผิด
2. แบบสอบถามความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอก ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความวิตกกังวลมาจาก เมตต์จ หริงรอด (2538) ซึ่งนำมาใช้ในผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษบางเขน กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ผ่านผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา 4 ท่านตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษา จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 41 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ต้องขังคดีมีอาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครัวเพื่อเสพเพศชายอายุระหว่าง 25 – 30 ปี ต้องโทษครั้งแรก มีโทษระหว่าง 12 – 18 เดือน เป็นผู้ต้องขังชั้นกลางและเหลือเวลาต้องขังระหว่าง 3 – 6 เดือนในทัณฑสถานบำบัดพิเศษัญญบุรี คลอง 5 อำเภอัญญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 คน แล้วมา

ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซ็นต์ไทล์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หาค่าคะแนนรายข้อของกลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยใช้วิธีการทางสถิติ (t - test) แล้วเลือกข้อซึ่งมีค่า t ที่มีค่าระหว่าง 2.09 – 20 ได้จำนวน 40 ข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามจำนวน 40 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha - coefficient) ของครอนบาค (cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความวิตกกังวลในการดำรงชีวิตภายหลังพ้นโทษเท่ากับ .93

โดยข้อคำถามทุกข้อมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ซึ่งกำหนดคะแนนในแต่ละระดับดังนี้ มากที่สุด (5 คะแนน), มาก (4 คะแนน), ปานกลาง (3 คะแนน), น้อย (2 คะแนน), น้อยที่สุด (1 คะแนน) เมื่อได้คะแนนครบทุกข้อ จากนั้นนำคะแนนทุกข้อมารวมกัน ซึ่งคะแนนรวมที่ได้จะอยู่ระหว่าง 40 – 200 คะแนน แปลค่าคะแนนตาม distributions โดยคะแนนยิ่งมากยิ่งกังวล ใช้เกณฑ์ตามการกระจายของข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) \pm 1 SD จากนั้นจึงนำคะแนนมาแปลผลดังนี้

คะแนนที่ได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (Mean) - 1 SD แปลว่า มีความวิตกกังวลระดับต่ำ

คะแนนที่ได้เท่ากับค่าเฉลี่ย (Mean) \pm 1 SD แปลว่า มีความวิตกกังวลระดับปานกลาง

คะแนนที่ได้สูงกว่าค่าเฉลี่ย (Mean) + 1 SD แปลว่า มีความวิตกกังวลระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำมาลงรหัส และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง จึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Pack for Social Science) โดยวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระดับความวิตกกังวลของเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกสถิติที่ใช้คือ t - test และ One way ANOVA

ผลการวิจัย

ลักษณะข้อมูลด้านตัวบุคคล ครอบครัว สังคม และประวัติการทำผิดกฎหมาย

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีระดับการศึกษาที่เคยได้สูงสุดอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่เคยใช้สารเสพติดมาก่อน และเคยเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนในชุมชน โดยกิจกรรมที่ร่วมกันทำกับเพื่อนในชุมชนส่วนใหญ่ คือ

กิจกรรมอื่น ๆ เช่น แข่งรถ ดูหนัง ร้องคาราโอเกะ เข้าค่าย ชุมชน กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา/มารดา ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานพินิจฯ และส่วนใหญ่มักจะเลือกปรึกษากับบิดา/มารดาเวลาเกิดปัญหา ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองแบบใกล้ชิดอบอุ่น สถานภาพของบิดามารดาส่วนใหญ่ คือสมรส รองลงมา คือ แยกกันอยู่ ด้านรายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ เหลือเก็บสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ไม่เคยใช้สารเสพติดมาก่อน ประวัติการกระทำผิดกฎหมาย พบว่าส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดครั้งแรก โดยส่วนใหญ่เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และเป็นการกระทำผิดเพียงผู้เดียว (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1. ข้อมูลด้านตัวบุคคล ครอบครัว สังคม และประวัติการทำผิดกฎหมาย

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน) n = 130	ร้อยละ (%)
เพศ		
ชาย	113	86.90
หญิง	17	13.10
ระดับการศึกษาสูงสุดที่เคยได้รับ		
ประถมศึกษา	51	39.20
มัธยมศึกษาตอนต้น	62	47.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	17	13.10
เคยใช้สารเสพติด		
	121	93.10
เคยเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนในชุมชน		
	117	90
กิจกรรมที่ทำร่วมกันกับเพื่อนในชุมชน		
เล่นกีฬา/ดนตรี	24	20.50
เสพยา/การพนัน	3	2.60
นั่งคุย/เที่ยว	31	26.50
อื่น ๆ (เช่น แข่งรถ ดูหนัง ร้องคาราโอเกะ)	59	50.40
การอยู่อาศัยก่อนเข้ามาอยู่ในสถานพินิจฯ		
อยู่กับบิดา/มารดา	92	70.77
อยู่กับญาติ/พี่น้อง	24	18.46
อยู่กับแฟน/สามี/ภรรยา/เพื่อน	14	10.77

ตารางที่ 1. ข้อมูลด้านตัวบุคคล ครอบครัว สังคม และประวัติการทำผิดกฎหมาย (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน) n = 130	ร้อยละ (%)
บุคคลที่ปรึกษาเวลาเกิดปัญหา		
บิดา/มารดา	63	48.40
ญาติ/พี่น้อง	37	28.50
เพื่อน	30	23.10
ความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง		
ใกล้ชิดอบอุ่นดี	87	66.90
ใกล้ชิดแต่ขัดแย้งกัน	22	16.90
ห่างเหิน	21	16.20
สถานภาพของบิดามารดา		
คู่	52	40
แยกกันอยู่	46	35.40
หย่า	11	8.50
บิดาหรือมารดาเสียชีวิต	21	16.20
รายได้ของครอบครัว		
พอใช้ เหลือเก็บ	90	69.20
พอใช้ไม่เหลือเก็บ	28	21.50
ไม่พอใช้มีหนี้สิน	12	9.20
สมาชิกในครอบครัวไม่เคยใช้สารเสพติด		
	68	52.30
ประวัติการกระทำผิดกฎหมายที่ต้องโทษ		
ทำผิดกฎหมายครั้งแรก	81	62.30
ทำผิดกฎหมายครั้งรอง (ทำผิดนอกเหนือจากครั้งแรก)	49	37.70
คดีปัจจุบันที่ทำผิดกฎหมาย		
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	38	29.20
ความผิดเกี่ยวกับชีวิต	9	6.90
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	9	6.90
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	70	53.80
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประเทศ	1	0.80
อื่น ๆ	3	2.30
การร่วมกันกระทำผิดกฎหมาย		
ไม่มีผู้กระทำผิดร่วม	74	56.90
มีผู้กระทำผิดร่วม	56	43.10

ระดับความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอก

จากการศึกษาพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับต่ำ และระดับสูง ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

จากการทดสอบความแตกต่างของคะแนนความวิตกกังวล ข้อมูลที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .001$ คือ ความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ ที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ต่างกัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .001$ ซึ่งเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ ที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองแบบห่างเหิน มีคะแนนเฉลี่ยของความวิตกกังวลสูงกว่าความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ รองลงมา คือ แบบใกล้ชิดแต่ขัดแย้ง

ข้อมูลที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ คือ กิจกรรมที่ทำร่วมกันกับเพื่อนในชุมชน โดยเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ ที่มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันกับเพื่อนในชุมชนที่ต่างกัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ซึ่งเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ

ที่เสพยา/เล่นการพนัน มีคะแนนเฉลี่ยของความวิตกกังวลสูงกว่ากิจกรรมอื่น ๆ รองลงมาคือ นั่งคุย/เที่ยว

ข้อมูลที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ คือ สถานภาพของบิดามารดา โดยเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ ที่บิดามารดามีสถานภาพที่ต่างกัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ซึ่งเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ ที่บิดามารดามีสถานภาพหย่า มีคะแนนเฉลี่ยของความวิตกกังวลสูงกว่าสถานภาพอื่น ๆ รองลงมาคือ แยกกันอยู่ (ตารางที่ 3)

จากตารางที่ 4 พบว่าเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ ที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองใกล้ชิดตอบอุ่นดี มีความวิตกกังวลแตกต่างจากเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ ที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองห่างเหินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$

จากตารางที่ 5 พบว่าเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ ที่เล่นกีฬา/ดนตรี มีความวิตกกังวลแตกต่างจากเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจฯ ที่นั่งคุย/เที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$

ตารางที่ 2. ระดับความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอก

ระดับความวิตกกังวล	จำนวน (คน) n = 130	ร้อยละ (%)
ความวิตกกังวลสูง	21	16.2
ความวิตกกังวลปานกลาง	84	64.6
ความวิตกกังวลต่ำ	25	19.2
ค่าเฉลี่ย = 100.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 31 คะแนนต่ำสุด = 40 คะแนนสูงสุด = 172		

ตารางที่ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องของทดสอบโดยใช้วิธี One way ANOVA

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน) n =130	Mean	S.D.	F	P
สถานภาพของบิดามารดา					
คู่	52	95.17	26.90	2.996	.033*
แยกกันอยู่	46	109.72	31.33		
หย่า	11	109.82	38.80		
บิดาหรือมารดาเสียชีวิต	21	90.90	31.32		
ความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง					
ใกล้ชิดและอบอุ่นดี	87	94.07	30.02	7.292	.001***
ใกล้ชิดแต่ขัดแย้ง	22	110.95	29.47		
ห่างเหิน	21	118.48	27.82		
กิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อนในชุมชน					
เล่นกีฬา/ดนตรี	24	84.54	26.53	4.452	.005**
เสพยา/การพนัน	3	119.00	32.17		
นั่งคุย/เที่ยว	31	112.68	33.76		
อื่นๆ	59	102.03	28.34		

*P < .05 **P < .01 ***P < .001

ตารางที่ 4. การวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของคะแนนความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกกับปัจจัยด้านครอบครัว เรื่องความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยวิธีของ Scheffe (Post Hoc Analysis)

ปัจจัย	(I)	(J)	Mean Difference (I - J)	Std. Error	Sig	95% Confidence Interval	
						Lower	Upper
ความสัมพันธ์กับ บิดามารดา/ผู้ปกครอง	ใกล้ชิดอบอุ่นดี	ใกล้ชิดขัดแย้ง	-16.8856	7.06168	.061	-34.3767	.6055
		ห่างเหิน	-24.4072*	7.19463	.004	-44.2276	-6.5868

* The mean difference is significant at the .05 level.

ตารางที่ 5. การวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของคะแนนความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกกับปัจจัยด้านสังคม เรื่องกิจกรรมที่ทำร่วมกันกับเพื่อนในชุมชน โดยวิธีของ Scheffe (Post Hoc Analysis)

ปัจจัย	(I)	(J)	Mean Difference (I - J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower	Upper
กิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อน	เล่นกีฬา/ดนตรี	เสพยา/การพนัน	-34.4583	18.12957	.312	-85.9117	16.9950
		นั่งคุย/เที่ยว	-28.1358*	8.04946	.009	-50.9808	-5.2907
		อื่น ๆ	-17.492	7.16769	.120	-37.8348	2.8503

* The mean difference is significant at the .05 level.

วิจารณ์

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกของเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง จำนวน 130 คน ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยก่อนหน้านี้ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเครียดของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ และพบว่า ส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง⁽⁶⁾ นอกจากนี้ยังพบว่าเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจที่เป็นเพศหญิง มีความวิตกกังวลสูงกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบว่าเพศมีความสำคัญต่อความวิตกกังวล เด็กหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชาย และเด็กหญิงมีความวิตกกังวลมากกว่าเด็กชายในเรื่องความเด่นในสังคมและไม่เป็นที่สนใจของบุคคลอื่น ส่วนเด็กชายกังวลในเรื่องงานมากกว่าเรื่องอื่น⁽⁷⁾

ในด้านครอบครัว พบว่าสถานภาพของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล โดยเยาวชนกระทำผิด

ที่เตรียมออกจากสถานพินิจ ที่บิดามารดามีสถานภาพหย่า มีความวิตกกังวลสูงกว่าสถานภาพอื่น ๆ ซึ่งการที่บิดามารดาหย่าร้างกัน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเด็กในหลาย ๆ ด้าน เช่น เด็กขาดความรัก ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดที่ปรึกษา และบางคนอาจจะมีความคิดที่ว่าตนเองมีปมด้อย จึงอาจส่งผลถึงจิตใจ ก่อให้เกิดความรู้สึกในทางลบต่าง ๆ ขึ้น และอาจรวมถึงความวิตกกังวลด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบว่าความวิตกกังวลเกิดจากการขาดความรักความอบอุ่นทางจิตใจตั้งแต่วัยทารก การขาดการสนองตอบทางจิตใจในวัยแรก ๆ ของชีวิตจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความวิตกกังวลได้ง่าย ในภายหลัง นอกจากนี้ ปัญหาความแตกร้างในครอบครัวจะถูกถ่ายทอดไปยังเด็ก จึงทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวลขึ้นได้⁽⁸⁾ เรื่องความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล โดยเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจ ที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองแบบห่างเหิน มีความวิตกกังวลสูงกว่าความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ ซึ่งความสัมพันธ์แบบห่างเหินทำให้เยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้รับความรักความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่อย่างที่พวกเขาควรจะได้ ไม่มีการปฏิสัมพันธ์หรือความใกล้ชิดสนิทสนมภายในครอบครัว เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ก็ขาดที่พึ่งที่ปรึกษา

หรือผู้ใหญ่ที่คอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือ จึงทำให้เกิดความวิตกกังวลได้มากขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับตัวแปรบุคคลที่ปรึกษาเวลาเกิดปัญหา ที่พบว่าเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจ ที่มีเพื่อนเป็นที่ปรึกษาเวลาเกิดปัญหา มีความวิตกกังวลสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่เยาวชนกระทำผิดที่มีมารดาเป็นที่ปรึกษาเวลาเกิดปัญหา มีความวิตกกังวลน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ เพราะครอบครัวเป็นทั้งกลุ่มและสถาบันที่สำคัญที่สุด เป็นช่วงเวลาที่บุคลิกภาพของคนเรากำลังก่อรูปและพัฒนาขึ้นมา ความใกล้ชิดสนิทสนมและโอกาสที่ติดต่อสัมพันธ์กันได้สืบเนื่องต่อมาจนกระทั่งถึงวัยรุ่น ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญมากเป็นพิเศษในการพัฒนาแบบแผนความประพฤติที่เด็กแสดงออกมาให้ปรากฏแก่สังคม⁽⁹⁾

ในด้านสังคม พบว่ากิจกรรมที่ทำร่วมกันกับเพื่อนในชุมชนมีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล โดยเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจ ที่เสพยา/เล่นการพนัน มีความวิตกกังวลสูงกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ที่เยาวชนกลุ่มนี้มีความวิตกกังวลสูงกว่ากลุ่มอื่น อาจเนื่องมาจากการติดสารเสพติดนั้นเมื่อติดแล้วเป็นเรื่องยากที่จะเลิกเสพได้ และเมื่อเยาวชนกลุ่มนี้ออกจากสถานพินิจ และกลับไปสู่สังคมและสิ่งแวดล้อมแบบเดิม พบเจอกับกลุ่มเพื่อน ๆ กลุ่มเดิม ก็อาจเป็นไปได้ที่เยาวชนกลุ่มนี้จะถูกชักชวนให้เสพอีกครั้งและอาจจะเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีก จึงทำให้เยาวชนกลุ่มนี้เกิดความวิตกกังวลสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยก่อนหน้านี้พบว่า ชุมชนละแวกบ้านที่ไม่ดี เป็นแหล่งชุมชนแออัดที่เต็มไปด้วยปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น เมื่อเด็กพ้นโทษกลับมายู่ในสภาพแวดล้อมเดิมอีก การหวนกลับไปสู่สิ่งแวดล้อมเก่า ๆ การคบเพื่อนเก่าที่มีปัญหาการทำให้เกิดหวนกลับไประลึกความหลังเก่า ๆ บวกกับเด็กไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง จึงกลับไปมั่วสุมเหมือนที่เคยทำมา หรือถูกเพื่อนเก่าชักจูงจึงหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก โดยเฉพาะเยาวชนที่ติดยาเสพติดโอกาสที่จะกลับมาคบเพื่อนเก่าและหวนมาเสพยาเสพติดจึงมีโอกาสมาก⁽¹⁰⁾

ข้อเสนอแนะ

1. เยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางมีความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกในระดับปานกลาง ซึ่งหากปล่อยทิ้งไว้ อาจทำให้เยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจมีปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลที่รุนแรงมากขึ้น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบต่าง ๆ ครอบครัวยุติธรรม และรวมถึงตัวของเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจเอง ควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ในการหาแนวทางการให้ความช่วยเหลือ เพื่อลดความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น และเพื่อป้องกันปัญหาอื่น ๆ ที่อาจเกิดตามมา เช่น อาจจะมีการทดสอบความวิตกกังวลกับเยาวชนที่เตรียมออกจากสถานพินิจทุกคนเข้ามาอยู่ในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อดูระดับความวิตกกังวล และมีการพูดคุย ให้การปรึกษาและความช่วยเหลือโดยตรงกับเยาวชนที่เตรียมออกจากสถานพินิจที่มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับปานกลาง - ระดับสูง

2. ด้านครอบครัว มีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยลดความวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกของเยาวชนกระทำผิดที่เตรียมออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางลงได้อย่างมาก โดยอาจจะเริ่มด้วยการเชื่อมั่นในตัวพวกเขา และให้โอกาสในการเริ่มต้นใหม่ของพวกเขา พร้อมทั้งให้กำลังใจ และความช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ที่พวกเขาต้องการ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ ณ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกษา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกาญจนาภิเษก และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการประสานงาน และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล และขอขอบคุณน้อง ๆ เยาวชนทุกท่านที่ยินดีสละเวลาให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้ งานวิจัยนี้

ได้รับสนับสนุนเงินทุนวิจัยจากทุนสนับสนุนการทำ
วิทยานิพนธ์ (นางสาว ดวงกมล สมบูรณ์พงศ์) จาก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อ้างอิง

1. ดาวลอย ชูศรี. ความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวล
ทางสังคมกับแผนการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้
ของนักศึกษา มหาวิทยาลัย [ปริญญาานิพนธ์
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536
2. สถิติจำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี จำแนก
ตามอายุ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542-2551. กรุงเทพ-
มหานคร: กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ สำนักพัฒนา
ระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและ
คุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2542-2551
3. เจริญใจ จาริยะศิลป์. เปรียบเทียบผลของการให้คำ
ปรึกษาเป็นกลุ่มแบบเผชิญความจริงกับการ
ให้ข้อเสนอแนะที่มีต่อความวิตกกังวลในการดำรง
ชีวิตภายหลังพ้นโทษของผู้ต้องขังหญิง จังหวัด
ชลบุรี [ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต].
ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545
4. เเผด็จ หวังรอด. การเปรียบเทียบการให้คำปรึกษาเป็น
รายบุคคล และเป็นกลุ่มที่มีต่อความวิตกกังวล
ในการดำรงชีวิตภายหลังพ้นโทษของผู้ต้องขัง
ทัณฑ์สถานบำบัดพิเศษบางเขน กรุงเทพมหานคร
[วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต].
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2538
5. ประสาท อิศระปรีดา. จิตวิทยาวัยรุ่น. มหาสารคาม:
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
2522
6. ละออง วัฒนศิลป์. ความเครียดของเยาวชนในสถาน
พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่
[ปริญญาานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต].
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546
7. Sarason SB, Davidson KS, Lighthall FF, Waite RR,
Ruebush BK. Anxiety in Elementary School
Children. New York: John Wiley & Sons, 1960
8. ประนอม ศรีโกศกดิ์. การเปรียบเทียบผลของการให้คำ
ปรึกษาแบบกวนิยมเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
ที่มีความวิตกกังวลในการกลับสู่สังคมของผู้ป่วย
ยาเสพติด สถาบันธัญญารักษ์ [ปริญญาานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546
9. สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาเด็กเกเร. กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพานิช, 2533
10. โสภา ขปัดมันน์. บุคลิกภาพและพัฒนาการ แนวโน้ม
สู่พฤติกรรมปกติและการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน
ของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร:
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหิดล, 2536